

AANTEKENINGEN BETREFFENDE JAVAANSCH DIPTERA,

DOOR

F. M. VAN DER WULP.

De heer Mr. M. C. Piepers te Batavia blijft steeds voortgaan, met bij de bezendingen Lepidoptera, die hij aan onzen geachten vriend Snellen doet toekomen, — en die allengs tot eene zeer uitgebreide verzameling aangroeien, — ook enkele Diptera voor mij te voegen. Ik ben hem daarvoor zeer erkentelijk en wensch dit te doen blijken, door van zijne merkwaardigste vangsten op dit gebied van tijd tot tijd melding te maken in dit Tijdschrift.

De laatstelijk van hem ontvangen voorwerpen geven mij weder aanleiding tot een paar opmerkingen, alsmede tot de beschrijving van eene nieuwe *Sciara*-soort en van een nieuw genus uit de groep der Geomyzina.

1. *Ocyptera umbripennis* v. d. Wulp.

Dipt. Sum. Exp., 35, 1.

Van deze soort ontving ik een gaaf mannelijk exemplaar. Zij komt dus ook op Java voor. Aan mijne vroegere beschrijving kan ik nu nog toevoegen, dat ook de glanzig zwarte vierde en vijfde lijfsringen een wit bestoven voorzoom hebben en dat de onderzijde der dijen en de voorzijde der voorste schenen bij opvallend licht zich witachtig grijs vertoonen. Wat het aderbeloop der vleugels betreft, daaromtrent valt het volgende op te merken: de middel-dwarsader is even vóór de uitmonding der subcostaal-ader en ongeveer op het midden der schijfcel geplaatst; de discoidaal-ader is aan hare ombuiging afgerond en als spitsdwarsader, kort vóór

hare verbinding met de cubitaal-ader eveneens rondachtig teruggebogen; het steeltje der spitscel is schuin omhoog gericht; de schijfdwarsader is recht en op drie vijfden der spitscel ingewricht.

De soort is van de verwante *O. fuscipennis* Wied., behalve door minder grootte, onderscheiden door minder stomp geëindigde vleugels en door het aderbeloop: bij *fuscipennis* namelijk vormt de ombuiging der discoidaal-ader een spitsen hoek en de schijfdwarsader is flauw gebogen; welk een en ander kan blijken uit de hierbij gevoegde vleugelaafbeeldingen (Pl. 11, fig. 10 *fuscipennis*, en fig. 11 *umbripennis*).

2. *Adrama determinata* Walk.

Dacus determinatus, Walk., *Proc. Linn. Soc.*, I, 133, 154.

Adrama determinata, O. Sack., *Ann. mus. Gen.*, XVI, 479.

Dacus cylindricus, v. d. Wulp, *Tijdschr. v. Ent.*, XXIII, 181, 43, pl. 11, f. 5.

Acanthipeza maculifrons, Rond., *Ann. mus. Gen.*, VII, 438.

Van deze soort ontving ik voor eenige jaren van den heer Albarda een Javaansch ♂, door mij als *Dacus cylindricus* beschreven ¹⁾, en nu onlangs een ♀, mede op Java door Mr. Piepers gevangen. De heer Osten Sacken beschouwt mijne soort als synoniem met *Dacus determinatus* Walk., die tot het genus *Adrama* moet worden gerekend. Werkelijk beantwoorden mijne beide exemplaren volkomen aan de kenmerken van dit genus, zooals die kortelijk door Walker (*Proc. Linn. Soc.*, III, p. 117) en door Osten Sacken (*Ann. mus. Gen.*, XVI, p. 479) meer uitvoerig zijn aangegeven.

Walker's beschrijving der soort intusschen geeft wel eenige aanleiding tot twijfel. Hij begint met het dier «nigro-aeneus» te noemen, en hieraan vooral is het toe te schrijven, dat ik het vroeger niet herkend heb, want bij mijne exemplaren heeft de thorax eene zwarte grondkleur en zonder merkbaren metaalgloed; alleen de achterrug is zeer glanzig, maar ook zonder metallieken

1) In mijne diagnose, *Tijdschr. v. Ent.*, XXIII, p. 182, gaf ik het voorwerp ten onrechte als een ♀ aan.

schijn; die glanzig zwarte kleur strekt zich ook over een deel der achterheupen uit.

Op den thorax is een gele middenband, die wel over den mede geel gezoomden dwarsnaad reikt, maar niet tot het schildje doorloopt; de schouderknubbels zijn bleekgeel en grenzen van achteren aan eene groote, glanzig witte, haakvormige vlek boven de middenheupen; eene dergelijke, meer elliptische vlek is ter wederzijde op den achterrug, onmiddellijk achter de inplanting der vleugels.

De mondrand is over een groot deel harer breedte zwart, iets waarvan Walker in zijne beschrijving geen melding maakt; ook op het achterhoofd vind ik eene zwarte vlek, die evenmin door Walker is genoemd. Bij het voorwerp van de Philippijnsche eilanden, waarvan Osten Sacken gewaagt (*Berl. ent. Zeitschr.*, XXVI, p. 210), is de zwarte kleur van den mondrand in twee vlekken verdeeld en ook de vlek op het achterhoofd aanwezig. Den zwarten driehoek op het schildje (door Osten Sacken vermeld) vind ik mede in mijne exemplaren; bij het ♂ is die echter minder duidelijk, waardoor in mijne beschrijving van *Dacus cylindricus* daarvan werd gezwegen.

De basis van het achterlijf is in mijne (Javaansche) exemplaren zwart, hetgeen met Walker's opgaven strookt, maar eene afwijking vormt van het Philippijnsche exemplaar, waarvan het geheele achterlijf, volgens Osten Sacken, rood zou zijn.

Aan de roodgele pooten zijn de voorschenen en voortarsen, de achterschenen (met uitzondering der spits) en de laatste leden der achtertarsen zwart of zwartbruin. Van eene verdonkering aan de spits der dijen (waarvan Walker's beschrijving spreekt) zie ik niets.

De kolfjes zijn geel. De vleugels stemmen volkomen met Walker's opgaven overeen.

Niettegenstaande de hierboven opgesomde verschilpunten, geloof ik mijne exemplaren, even als die van Osten Sacken, als *A. determinata* Walk. te moeten beschouwen en alleen aan lokale variëteiten van de soort te kunnen denken.

3. *Sciara sulcata* nov. sp.

Nigra, parum nitida; thorace bisulcato; forcipe anali maris robusta,

crassa, biarticulata; pedibus halteribusque piceis; alis nigro-fuscis: basi cellulae furcatae pone nervi subcostalis apicem sita. — ♂ long. 5,5 mm.

Uit de verwantschap van de Europeesche *Sc. Thomae* L. en door de gezwollen tangarmen op *Sc. analis* Egg. gelijkende; in grootte met eerstgenoemde overeenkomende. — Zwart met eenigen glans. Sprieten ter lengte van kop en thorax. Op den rug van den thorax een paar langsgroeven en achter de schouders eene ingedrukte plek. Achterlijf vrij breed, dicht behaard; genitalien (pl. 11, fig. 12) groot, de tangarmen elk uit twee bijna gelijk grootte, bolvormige, uitwendig behaarde leden bestaande. Pooten pekbrown, fijn behaard; de voortarsen langer, de achterste tarsen korter dan de schenen; dijen aan de buitenzijde met duidelijke groef. Kolfjes zwart, met zeer langwerpige knop. Vleugels zwartbruin, aan den voorrand het donkerst; subcostaal-ader lang, hare uitmonding een eind voorbij den wortel der vorkcel; hulpader tot boven den oorsprong der cubitaal-ader duidelijk, doch van daar zich in de vleugelvlaakte verliezende; oorsprong der cubitaal-ader merkelyk vóór het midden der subcostaal-ader; uitmonding der cubitaal-ader dichter bij de vleugelspits dan de uitmonding van den onderarm der vorkcel.

Een ♂ van Java (Piepers).

4. **APSINOTA** gen. nov. ¹⁾.

ἄψις (hoog, gewelf) en ῥῶτος (rug).

Caput rotundatum; frons lata, nuda, vertice solum setoso; genae angustae; setae orales nullae vel vix visibiles. Antennae breves, articulo tertio elliptico; arista plumata. Thorax elevatus, convexus; scutellum margine postico quadrisetoso. Abdomen elongatum, pictum, macrochetis ad marginem segmenti secundi et tertii. Pedes graciles; tibiae intermediae bicalcaratae, anticae et posticae seta praeapicali parva munitae. Alae abdomine longiores;

1) In het Verslag van de vergadering der Entomologische Vereeniging van 17 Januari 1886, waar voor het eerst van dit nieuwe genus is melding gemaakt (zie *Tijdschr. v. Entom.*, XXIX, blz. CVIII), wordt het verkeerdelyk *Axinota* genoemd.

costa subnuda; nervus subcostalis vix quartam partem costae attingens; nervus auxiliaris a subcostali paullo remotus, sed in apice illo conjunctus; nervus cubitalis in alarum apicem excurrens; nervi transversi valde distantes: nervus transversus medius ante nervi subcostalis apicem et versus alarum basin retractus; nervus transversus discoidalis rectus, prope alarum marginem posticum; cellula basalis media cum cellula discoidali confluens.

Dit geslacht is nauw verwant aan *Diplocentra* Löw (= *Curtonotum* Macq.), waarmede het in den gevederden sprietborstel, den hooggewelfden rug, het sierlijk geteekende achterlijf en de ver vaneen geplaatste dwarsaderen overeenkomt. Het moet, even als dit, tot de groep der Geomyzinae worden gebracht. Het verschilt hoofdzakelijk door het ontbreken der doorntjes aan den voorrand der vleugels, door het gemis van duidelijke mondborstels en doordien de middeldwarsader nog dicht bij den vleugelwortel is geplaatst.

Kop laag aan den thorax gehecht, van voren rond; voorhoofd naakt, gelijkbreed, breeder dan de dwarsdoorsnede der oogen; op den schedel eenige borstels; wangen en kinbakken zeer smal; een paar zeer kleine en zwakke mondborstels zijn alleen bij sterke vergrooting zichtbaar. Sprieten korter dan het aangezicht; derde lid elliptisch, ongeveer driemaal zoo lang als het tweede; sprietborstel lang gevederd. (Monddeelen ingetrokken, niet goed te zien). — Thorax bultig verheven, gewelfd, op den rug zonder macrocheten, maar met eene zeer korte, borstelige beharing; 4 praescutellaar-borstels, de buitenste langer; schildje aan den achterrand met vier borstels. — Achterlijf langwerpig, gelijkbreed, naar beneden omgebogen; achterrand van den tweeden en derden ring met macrocheten. — Pooten lang en dun; middendijen met een paar apicaal-borstels; een praeapicaal borsteltje aan de voor- en achterschenen; middenschenen daarentegen met een paar eindsporen. — Vleugels (Pl. 11 fig. 15) langer dan het achterlijf; hulpader van de subcostaal-ader afgescheiden, doch dicht langs deze loopende en aan de uitmonding met haar samengesmolten; die uitmonding nog vóór het eerste vierde der vleugellengte en

aldaar met een klein randdoorntje; de voorrand overigens zonder uitstekende borstels (met eene sterke loupe ontdekt men er eene zeer korte borstelige beharing); radiaal-, cubitaal- en discoidaal-aderen lang, recht, naar het eind een weinig uit elkander loopend, de cubitaal-ader in de vleugelspits uitmondende; de beide dwars-aderen zeer ver van elkander geplaatst; de middeldwarsader ligt nog vóór de uitmonding der subcostaal-ader en dus zeer dicht bij den vleugelwortel; de schijfdwarsader is recht, steil en dicht bij den achterrand der vleugels; de middenste wortelcel is niet van de schijfcel afgescheiden.

***Apsinota pictiventris* nov. sp.**

Parva, cinerea; antennis, pedibus halteribusque flavescentibus; thorace lineato; scutelli margine postico rufescente; abdomine nigropicto; alis hyalinis. — ♀ long. circa 5 mm. — Pl. 11, fig. 13.

Aangezicht roodachtig wit, in 't midden onder de sprieten verdonkerd; voorhoofd met breedten, grauwbrownen, in 't midden door eene fijne lichtgrijze lijn gespleten en van voren boven de sprieten roodachtigen langsband; de oogkanten met smallen witachtigen zoom. Sprieten roodgeel, de sprietborstel zwart, aan den wortel verdikt, van boven dichter dan van onderen gevederd. — Thorax van boven grauwbrown, met vier fijne lichtere langslinjen; borstzijden en heupen lichtgrijs; schildje grauwbrown met roodgelen achterrand. — Achterlijf (fig. 14) grijs, van boven met fluweelzwarte teekening; deze bestaat uit een breedten achterzoom der ringen, die zich ter wederzijde nog naar voren uitbreidt en op de drie eerste ringen een klein vlekje tegen den achterrand vrijlaat; de overblijvende lichte plekken worden door eene rugstreep in tweeën gedeeld; aan het lichte gedeelte van den eersten ring bevinden zich nog een paar zwarte zijvlekjes; aan de buikzijde vertoonen zich eene langsstreep en de insnijdingen mede zwart. — Pooten roodgeel; de spits der achterste dijen, benevens al de tarsen bruinachtig. Kolfjes bleekgeel. Vleugels zuiver glasachtig.

Een ♀ van Batavia (Piepers).

1887. "Aanteekeningen over Javaansche Diptera." *Tijdschrift voor entomologie* 30, 175–180.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/40971>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/25189>

Holding Institution

Smithsonian Libraries and Archives

Sponsored by

Smithsonian

Copyright & Reuse

Copyright Status: NOT_IN_COPYRIGHT

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.